

gogika in zdravstvenost, in da je izključen vsak šolski poduk od teh naprav.

C. Jasli.

§. 27. Strežajnice ali jasli, v katerih se streže iz človekoljubja otrokom spod treh let, ker starši tega ne morejo storiti, podložne so samo zdravstveno-policijskim določbam.

Stremayr s. r.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

37. Na Českem je bil naslednik slavnemu Dobrovskemu Váceslav Hanka (r. l. 1791, u. 1861). Zaslovel je vzlasti po Zelenogorskem in Kraljedvorskem rokopisu, dajal Dobrovskega spise poznej na svetlo v primernih oblikah, posebej Remski (l. 1846) pa Ostromirov (1853) spominek, zložil tudi staroslovensko slovníčko v českem pa v ruskem jeziku, ter je verlo deloval v pospeh slovanske vzajemnosti.

Metelko, duha nekako Hankovega, je bogoslovcem razlagal staroslovenščino nekoliko že l. 1848. Konec l. 1849 dá po Novicah v 52. listu na znanje: „Prihodnjo sredo, 2. prosenca, in dalje ob sredah od 11. do 12. ure, bom v izbani 2. léta bogoslovstva staroslovenščino razlagal. Gospodje, tega uka željni so povabljeni“. Novembra 1853 je pričel učiti staroslovenščino posebej v 7. gimnazijskem razredu, in Novice napovedovaje le-tá nauk v 95. listu pišejo: „Ker je važnost staroslovenščine poslednji čas od vseh strani slavno spoznana, se je nadjati, da bojo g. profesor toliko učencev imeli, da bo prostora manjkalo“; in v 97. pravijo: „Veselo je slišati, da okoli 80 učencov imajo“. — Učil pa jo je dvakrat v tednu, ob sredah in sabotah. V ta namen si je sestavil nje sklanjatev in spregatev po Dobrovskitu in po Kopitarju, ter po unem imenoval jo navadno „das Altslavische“, „lingua sacra“, poznej pa po Miklošiču le „staroslovenščino“. Razun oblikoslovja je narekoval nekoliko iz Vostokovega Ostromira (l. 1843), ter iz svojih Brizinskih spominkov. Kar je pa Hanka jel dajati na svetlo staroslovenske reči, je kakor Miklošičeve tudi té naročeval Metelko in razširjeval med svojimi učenci. Vidi se to iz naslednjega Hankovega pisma:

Ew. Hochwürden
Hochgeehrter Herr!

Jetzt werden es 27 Jahre sein wie mir Dobrowský Ihr Lehrgebäude der Slowenischen Sprache in die Hand gegeben, ein Exemplar, welches der selige Kopitar in Ihrem Namen unserem Meister gesendet hat; das

nämliche Exemplar mit der Aufschrift Kopitar's „Summo Dobrovia DDD. Auctor“ (steht in der Bibliothek des böhm. Museums). Wir sind also alte Bekannte, und zum Andenken dieser Bekanntschaft hab ich dem Packet der 30 bestellten Exemplare Svętoje Evangelije po Ostromirovu spisku (naslove je pisal cirilski) für Ew. Hochwürden Szavoemmauskojesvętoje Evangelije, dann noch ein Exemplar Ostromirovo und Božestvonnaja služba mit glagolitischen Lettern beigelegt, mit der Bitte sie gütig von mir anzunehmen, so wie 10 Exemplare Počátky posvátného jazyka slovanského, Pravopis český und Pravopis ruskočeský Ihren Zuhörern gratis zu vertheilen. Der ermässigte Preis des Ostromirer Evangeliums ist 40 Kr. Conv. Ich wünsche Ew. Hochwürden feste Gesundheit, und Ihren Zuhörern guten Fortgang, auf dass sie unsere vernachlässigte Slavia in ihrer langersehnten Blüthe fördern.

Prag am 30. Octob. 1853.

Ergebenster Diener

Váceslav Hanka.

Morebiti mu je Metelko, naročivši še 9 iztiskov Ostromirovega Evangelija, pisal po slovenski, ker mu je Hanka nato poslavši verh naročenih spominkov „gratis 9 Kralodvorskyh rukopisů v preložení juhoslovanskem a 9 praktických častek ruskeho jazyka“ v Praze 22. brezna 1854 odpisal po česki, kjer tudi pravi:

Výsoce důstojný Pane!

Velice imu potesilo čísti vo Vašem psaníčku, že studium staroslovanského jazyka u Vás radostný prospěch činí . . . Pripojuju Vaši Důstojnosti obraz našeho mistru Dobrovského, jak vyhlízel jest v predešlém století t. j. 1796.

Bůh daj zdraví na dlouhá leta.

Koliko je potem l. 1853—54 Metelko razlagal staroslovenščine in kako, ne vém. L. 1849—50 sem bil njegov učencec v 7. gimnazijskem razredu, in hoté nekoliko bolje se izuriti v slovenščini rad hodim z J. Božičem iz 8. razreda edin v staroslovenski nauk, k kteremu je razun več bogoslovcev prihajal tudi tedanji pastirstva učenik g. Janez Poklukar. V gimnaziji je slovenščino učil Metelko navadno le po nemški, staroslovenščino pa je razlagal po slovenski. Dobro še pomnim, da se mu je samo kar smejalo, ko nas je l. 1850 v kratkem nagovoru pervikrat pozdravil. Spisal si je bil tisti nagovor v Metelčici, za l. 1853—54 pa s prav malo spremembami v Gajici in že v tako imenovanih novih oblikah tako-le:

»Ljubi moji prijatli! me prav veseli, de se vas je toliko tukaj zbralo, kteri zelite doveršeno znanje našega maternega jezika zadobiti, in si prizadjeti s staroslovenščino se dobro soznaniti; ker veste, de staroslovenščina je podloga ne je našega maternega jezika, ampak tudi vsih družih slovanskih narečij. Kdor

tedaj hoče doveršeno znanje kterega koli slovanskega narečja doseči, se mora z oblikami staroslovenščine dobro soznaniti. — Tudi imamo slavne spominke v svojem maternem jeziku od prvih oznanovavcev kerščanstva v tem kraju iz osmega stoletja, te slavne spominke pa le tisti zamore prav razumeti, kateri se je z oblikami staroslovenščine dobro soznanil. — Silno lepi nagovor iz desetega stoletja, ki je po vsem slovanskem svetu med učenimi slavno znan, bil je namreč že pred več leti v Petrogradu, v Pragi, na Dunaji in v več drugih mestih natisnjen in razlagan, ta pravim, tako slavni nagovor nas mora tolikanj bolj veseliti, ker ima svoje začetje prav iz našega kraja, iz naše dežele: Frisinski škof Abraham ga je imel, kakor menijo učeni, tukaj v Škofji Loki. Toliko vsaj vemo za gotovo, da je bil škof Abraham slovenskega rodu, da mu je cesar Oton II. v letu 974 Loško grajščino podaril, in da je po tem škof Abraham več časa v Loki stanoval. Verjetno je tedaj in skorej se ne more drugač misliti, da je škof Abraham ta slovenski nagovor tukaj med svojimi slovenskimi podložnimi imel, ne pa v svoji škofiji v Frizingi med zgolj nemci. — Naj bo že to kakor hoče, zdaj le še vprašam, koga bi ne veselilo vediti, kakšen je bil naš materni jezik pred 900 leti? In to vidimo prav razločno v Abrahamovem nagovoru. Kdo bi se tudi ne čudil, da se naš materni jezik od tistega časa ni veliko bolj spridil in popačil, ker je bil 900 let popolnoma v nemar puščen. Njega ohranitev nam priča, da ima naš materni jezik sam v sebi veliko moč, krepko življenje in obilno zalogo, da je mogel toliko stisk prenesti, toliko ran, ki mu jih je ptujščina storila, zaceliti, toliko krivim poravnati in se po teh okoliščinah v dosti dobrem stanu do naših časov ohraniti. —

K našemu namenu je nar. potrebniji, da se z oblikami staroslovenščine dobro soznanimo, tedaj bomo začeli sklanjati.

Letošnja šolska naznanila.

„Letno sporočilo čveterorazredne deške šole v Škofjiloki“ ima na prvi strani znani sostavek (po „Soči“): Dobre šole in slovenski starši. Učili so štirje učitelji in dva duhovna pomočnika. Zraven navadnih šolskih naukov podučevalo se je tudi v sadjereji. Učencev bilo je v vsakdanji šoli 215, v nedeljski pa 127, vkup 342. — „Razreda“ učenk v dekliški obertnijski glavni šoli pri Uršulinakah v Škofjiloki“ kaže v vnanji šoli vsakdanjih in nedeljskih učenk 585. — „Letno sporočilo čveterorazredne ljudske šole c. k. rodnika v Idriji“ ima na čelu znameniti stari program idrijske šole l. 1811 in 1812. Šolsko naznanilo kaže štiri učitelje, dva gg. duhovna, kterih eden je začasni vodja in tri učiteljice. Zraven zapovedanih šolskih naukov podučevalo se je tudi v godbi. Tu je tudi naznanjeno veliko število (176.447) metuljev (64 fantov), ki so jih ondašnji učenci to leto polovili. Učencev je bilo v vsakdanji šoli 489, v nedeljski šoli pa 142, tedaj ukup 631. — „Jahresbericht der vierklassigen Volksschule zu Rudolfswert“ pri oo. Franciškanih ima na koncu kratek pa primeren slovenski sostavek: „Poslednje besede šolskega vodja do učencev IV. razreda“. V tej šoli je podučevalo pet učiteljev, kateri so imeli vkup